

11/9, válka proti terorismu a invaze do Afghánistánu

Teroristické útoky 11/9 – 3000 obětí, téměř výlučně civilisté.

Válka proti terorismu

Invaze do Afghánistánu – svržení Talibanu v úzké spolupráci s jeho protivníky ze Severní aliance.

Důvod: al-Káida vedená Usámou bin Ládinem se cvičila v A.

Právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu.

Aktivace čl. 5 Washingtonské smlouvy

Oteplení vztahů s Ruskem

2001 - Bonnský proces – vybudování moderních státních struktur v A. a jeho demokratizace.

2001 - mise ISAF v Afghánistánu

2003 – převzetí mise ISAF NATO – rozšiřování záběru

Na vrcholu angažmá 120 000 vojáků z NATO a mimo NATO

2015 – Resolute Support – redukce na 15 000 vojáků – břímě bojů přebírá ASF.

2021 – odchod NATO

2021 – vítězství Talibanu.

Afghánistán: sovětské pronikání

Afghánistán (650 000 km², 40 mil obyvatel) - k nejméně vyspělým státům světa + chudoba.

Etnicky roztržštěná země - dlouhodobá nestabilita kvůli sporům mezi tamními kmenovými vůdci.

Bez přístupu k moři s velmi nevlídnými klimatickými podmínkami, bez možnosti využívat nerostné bohatství, které má k dispozici.

SSSR do země pronikal od 60. let 20. století - většina afghánských důstojníků, ale i techniků se školila v Sovětském svazu a byla silně indoktrinována marxismem-leninismem.

1973 – svržení monarchie vojenským převratem prosovětských důstojníků.

Okupace ze strany Sovětského svazu mezi 1979 – 1989 - podpora tamního komunistického režimu.

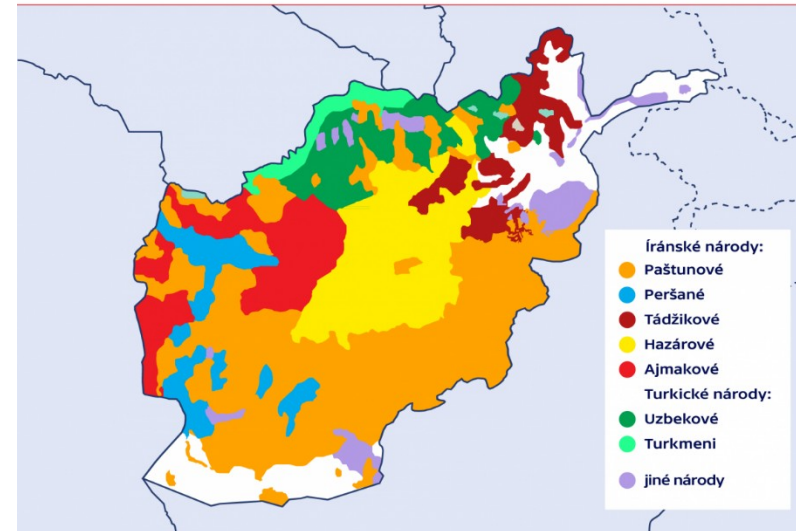
Po nástupu socialistického režimu počátkem 70. let začala vláda radikální reformy (přerozdělení půdy a kolektivizace) - násilí.

Laicizace a modernizace společnosti, ženská práva ve městech.

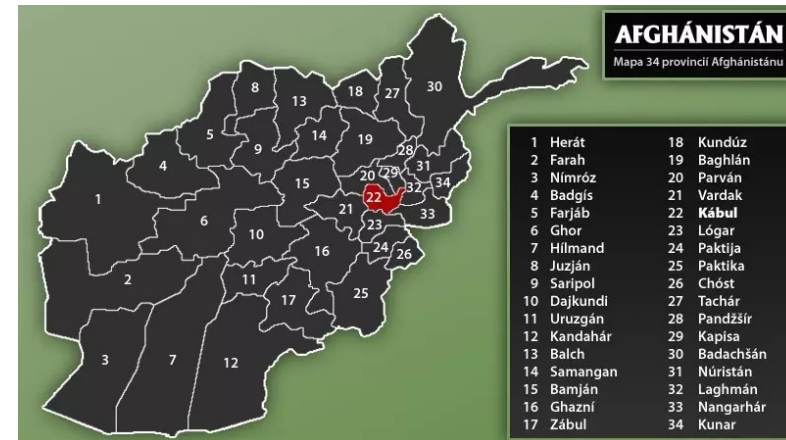
Proti tomu se zvedla **vlna lidového odporu**, která se projevovala lokálními útoky na místní orgány státní správy a vzpourami vojenských posádek.

Etnické složení Afghánistánu

www.ct24.cz

Zdroj: gulf2000.columbia.edu

Afghánistán 1979

Spory mezi frakce afghánských komunistů.

1979 – počátek sovětské invaze - sovětské speciální jednotky dobily prezidentský palác, zastřelily komunistického prezidenta Hafizulláha Amína.

Amín se dostal se k moci pučem proti Muhammadu Dáúdovi.

Dosazen dosavadní velvyslanec v Československu - Babrak Karmal

USA - společně s dalšími západními zeměmi začaly podporovat místní mudžahedínské rebely v boji proti Sovětům –zostřování studené války!

Afghánistán by nebyl vestfálským státem v našem pojetí.

1985 – Gorbačov – změna politiky v Afghánistánu.

Stanovení odchodu sovětských vojsk deklarovala Ženevská dohoda podepsaná mezi komunistickým vedením Afghánistánu, Pákistánem, USA a SSSR.

Strany se zavázaly k vytvoření přechodné afghánské vlády s účastí více politických stran - nepodařilo splnit.

Únor 1989 – stažení SSSR – Gorbačov, perestrojka atd.

Afghánistán po stažení sovětských vojsk I.

Dopad války na SSSR - oficiální ztráty Sovětského svazu - 14 453 mrtvých a 312 zajatých nebo nezvěstných, odhady mluví až o pětinasobku. 53 753 vojáků bylo raněno nebo utrpělo jiné trauma.

Sověti ztratili 451 leteckých prostředků (z toho 333 vrtulníků), 147 tanků a 1 314 obrněných vozů a bojových vozidel pěchoty .

Sověti nadále podporovali marxistický režim prezidenta Nadžibulláha (oběšen 1996, od roku 1992 žil v prostorách OSN v Afghánistánu) - **s rozpadem SSSR v roce 1991 byla podpora a pomoc ukončena.**

USA - ztratily zájem o dění v zemi.

Na počátku 90. let - mocensko-politické vakuum - regionální mocnosti.

Írán podporoval šíitské skupiny.

Pákistán se Saudskou Arábií podporují sunnitské skupiny.

Warlordi + kmenové skupiny – vnitřní boje – podmínky pro

Afghánistán po sovětském odchodu II.

Občanská válka v Afghánistánu pokračovala i po stažení sovětských vojsk v roce 1989.

Aktéři: komunistický režim versus roztržštění povstalci.

V roce 1992 vedla ke svržení komunistické vlády – do čela Gulbuddín Hekmatjár ale válka pokračuje.

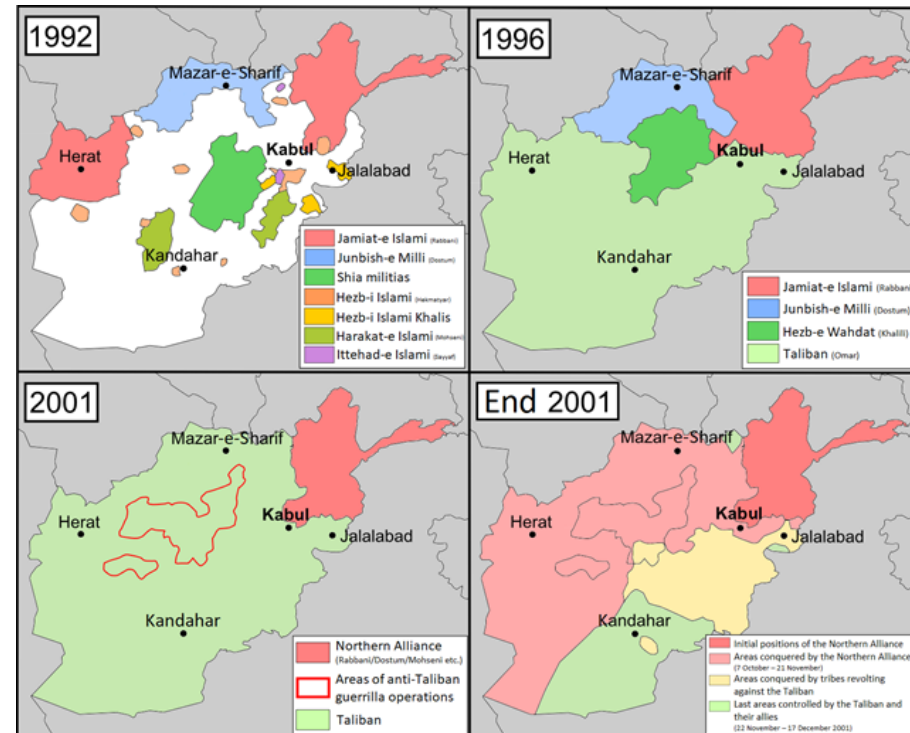
Pákistánská vláda, která chtěla v oblasti posílit klid a zároveň zesílit svůj vliv, s Hekmatjárem postupně přestala jednat.

Pákistán začal místo Hekmatjára podporovat mladé nábožensko-politické hnutí **Tálibán**.

Vzniká roku 1994 – hledači pravdy – náboženští fundamentalisté, obvykle Paštunské národnosti.

1996 – moc přebírá Tálibán.

Podpora Pákistánu – strategická hloubka proti Indii.

Afghánistán a Taliban

Talibanská vláda – islámský fundamentalista **Muhammad Umar**.

Nastolil velmi tvrdý islamistický režim, který u mezinárodního společenství a západních států vyvolal vlnu odporu.

Tálibánci zakazovali hudbu, filmy + projevy takzvané "západní kultury,,, přísná segregace mužů a žen, kteří nejsou v příbuzenském svazku.

V mnoha venkovských oblastech Afghánistánu takové poměry panovaly už dříve.

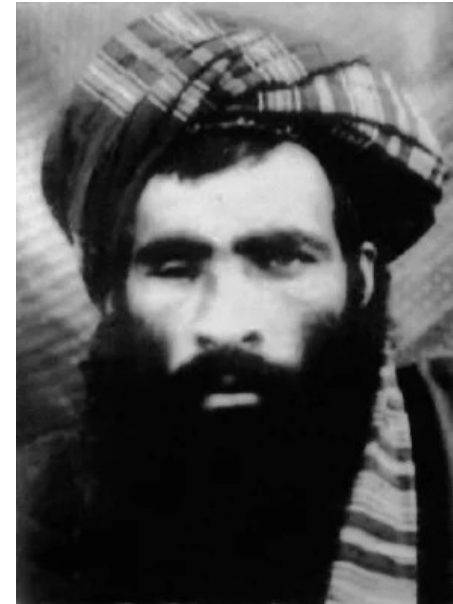
Pro Kábul a velká města - drakonické zákony – pohroma.

Odpor tradičních sil proti modernitě.

Al-Káida - **Usáma Bin Ládin** – azyl, základna + výcviková centra v A.

Ládin byl totiž zodpovědný za teroristický útok na newyorské Světové obchodní centrum z 11. září 2001.

Umar odmítl vydat vůdce al-Káidy do Spojených států – možná jej chtěl soudit sám????

Svržení Talibanu 2001

20. 9. 2001 - USA George Bush - tři požadavky na Taliban:

1. vydání Usámy bin Ládina a dalších vůdců al-Kaidy americkým autoritám.
2. propuštění všech cizinců neoprávněně zadržovaných na Afghánském území a ochrana zahraničních novinářů, diplomatů a humanitárních pracovníků
3. okamžité uzavření všech teroristických výcvikových táborů a předání všech teroristů a jejich podporovatelů příslušným orgánům.

USA vedou tajná jednání - Taliban odmítá proto USA – rozhodnutí na svržení Talibanu – odvolání se na čl. 51 Charty OSN.

7. 10. 2001 – zahájení invaze – spolupráce se Severní aliancí – velká role letectva a speciálních sil.

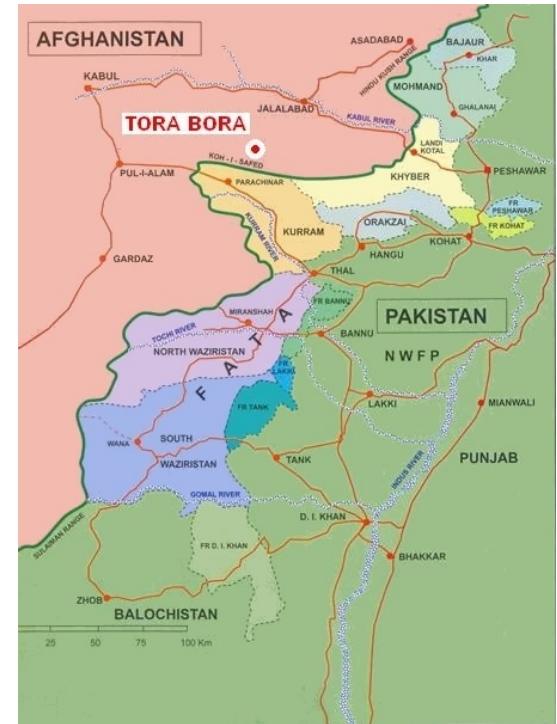
Krátce po zahájení amerických vojenských operací na v říjnu 2001 - odstranění struktur Tálíbanu + vypuzení z hlavních center země.

7. 12.2001 – dobyt komplex Tora Bora.

Část vůdců Talibanu a Al Kajdy prchla do Pákistánu.

Talibán – dítě pakistánských tajných služeb.

Co dál?

Konference v Bonnu + ISAF

Konference v Bonnu - prosinec 2001 – budoucnost Afghánistánu + plán na vytvoření mezinárodních sil v Afghánistánu.

Zřízena prozatímní vláda - z prozatímní vlády, nejvyššího soudu a zvláštní nezávislé komise pro mimořádné události (Lója džirga).

Hamid Karzáí (Paštún) zvolen předsedou - fungovala července 2002 nahradil tzv. Přechodný islámský stát Afghánistán

ISAF (International Security Assistance Forces) - Rada bezpečnosti OSN rezoluce č. 1386. + operace Enduring Freedom – americká operace v rámci boje proti terorismu.

Původní úkoly ISAF byly velmi omezené, přestože rezoluce Rady bezpečnosti OSN byla schválena v rámci kapitoly VII Charty.

Jádro ISAF tvořily ozbrojené síly západních zemí, nicméně do roku 2003 se nejednalo o operaci NATO.

V době převzetí celé operace NATO byla mise ISAF stále omezena na Kábul a jeho okolí.

V roce 2003 se koalice oproti původnímu plánu začala více angažovat i mimo bezpečnostní oblast, vznikly **první rekonstrukční týmy (PRT)** a dohled nad volebním procesem.

V roce 2004 byly v Afghánistánu uspořádány první demokratické volby, snahy o vytvoření životaschopného státu se silnou centralizovanou vládou ale selhávaly.

Taliban poté navíc zahájil guerrilové útoky na koaliční síly na jihu a východě země. USA byly v té době navíc angažovány ve válce v další asijské zemi – Iráku.

NATO a Afghánistán: PRT

V roce 2003 se koalice oproti původnímu plánu začala více angažovat i mimo bezpečnostní oblast, vznikly **první rekonstrukční týmy (PRT)** a dohled nad volebním procesem.

Únor 2003 dokument: „Principy práce PRT“ (PRT Working Principles). Tři základní oblasti aktivit PRT:

- 1. bezpečnost,**
- 2. rekonstrukce,**
- 3. podpora centrální vlády.**

PRT jsou vojensky zabezpečeny jen tak, aby byly schopny zajistit vlastní obranu. Priorita ale ve vyjednávání a dosažení dohody mezi místními stranami.

Koordinace civilních a vojenských aktivit.

Spojené státy (USA), Německo (GE) a Velká Británie (UK) si vytvořily své vlastní modely PRT a jejich jednotlivé sekce či části jsou stavěny a koncipovány tak, aby zajišťovaly plnění úkolů jednotlivých týmů.

USA - PRT mají 50-100 osob a jsou zcela podřízeny vojenskému velení. Skládají se z vojáků, politického dozoru (z vlády USA) a odborníků v oblasti rozvojových a rekonstrukčních projektů. **Důraz na ochranu sil!**

VB – PRT – 100 osob – **důraz na reformu bezpečnostních složek a výstavbu místních sil.**

SRN – až 300 lidí, velký počet civilních osob, **důraz na rozvojové aktivity**, potlačena role vojáků.

NATO a Afghánistán: růst úkolů a rozsahu sil

Teritoriální rozšiřování záběru mise bylo dokončeno 5. října 2006, když ISAF převzala pod své velení mezinárodní síly pod americkým vedením, které působily na východě Afghánistánu.

Talibán po roce 2006 obnovil svoji sílu a rozpoutal ofenzívu, s jejíž pomocí získal kontrolu nad rozsáhlými oblastmi země.

Tehdejší politika ISAF v Afghánistánu - opírala se spíše o nevojenský pilíř svého působení - získávání sympatií místního obyvatelstva působením tzv. provinčních rekonstrukčních týmů, jejichž aktivity byly vedle zajišťování bezpečnosti soustředěny především na budování infrastruktury a materiální a organizační pomoc místním úřadům, bezpečnostním silám a obyvatelstvu.

Napomoci Afghánistánu fungovat jako víceméně suverénní stát založený alespoň na formálních demokratických principech. **Úspěchy této politiky byly spíše dílčího rázu, důvěru místního obyvatelstva se dařilo získávat jen v některých oblastech a někdy také pouze na přechodnou dobu.**

Tváří v tvář vojenskému zesilování Talibánu – neadekvátní.

Americké velení zažádalo v roce 2008 o posily, prezident Bush pak v polovině roku poslal do země dalších 49 tisíc vojáků.

2009 - v Afghánistánu dohromady na 69 tisíc amerických vojáků.

NATO jako de facto protipovstalecká síla na vrcholu téměř 100 000 vojáků!

Povstání 2008/2009

2008 – Barak Obama - slíbil války v obou zemích ukončit.

Americké, britské a francouzské zpravodajské služby – vojensky není možné válku vyhrát.

Nutno jednání s Talibánem – politické náklady + špatné jednat z pozice slabosti.

Protivládní ozbrojené síly v Afghánistánu - nehomogenní tábor. Vedle geografického a kmenového vrstvení, které je reprezentováno jednotlivými polními veliteli a kmenovými vůdci, existují dělicí linie mezi jednotlivými protivládními složkami také v ideologické rovině.

Struktury al-Káidy nebo Islámského hnutí Uzbekistánu nejsou vázány k žádnému konkrétnímu území nebo státu a existují fakticky jen za tím účelem – **snaha tajnými jednání obě dvě organizace oddělit.**

Těžké válku ukončit - během konfliktu trvajících tři desetiletí získalo válčení v Afghánistánu dimenzi řemesla svého druhu - z někdejších rolníků a jejich potomků se nezřídka stali námezdní bojovníci, kteří bojují na straně toho, kdo v tu chvíli může nabídnout materiální protihodnotu.

Časté změny stran u jednotlivců i polních velitelů.

Logika guerillové války je zřejmá; není nutné vyhrávat velké bitvy, důležité je pokračovat v boji až do splnění válečných cílů.

Obamův obrat

Obama – strategické cíle USA v 2009.

- zodpovědné ukončení války v Iráku;
- dokončení boje s al-Káidou a Tálibánem;
- zajištění veškerých jaderných zbraní a materiálů v rukou teroristů a „darebáckých“ států;
- dosažení skutečné energetické bezpečnosti;
- přebudování amerických spojenectví za účelem reakce na výzvy 21. století.

Obama - v prosinci 2009 do Afghánistánu vyslal desetitisíce vojáků (3 bojové brigády + podpůrné komponenty) + další opatření

- vyvinutí tlaku na spojence v Severoatlantické alianci, aby Spojené státy následovali ve vyslání dodatečných jednotek;
- větší nasazení letectva i bezpilotních prostředků;
- intenzivní výcvik afghánských bezpečnostních sil;
- podpora afghánskému soudnictví;
- navýšit nevojenskou pomoc Afghánistánu směřující mimo Kábul a střeženou před korupcí každoročně o 1 miliardu dolarů;
- investovat do plodin, které by znamenaly alternativu pěstování opia;
- donutit Pákistán zasáhnout na kmenových územích a odměnit jej vojenskou i nevojenskou pomocí;
- pokud Pákistán na kmenových územích nezasáhne, USA by zasáhly jednostranně

Vrchol angažmá USA – 2011 – 110 000 amerických vojáků! Celkem 130 000!

Podarilo se zatlačit Taliban do defenzívy a koupit čas. Co s ním?

K Resolute Support

Spojené státy dosáhly symbolického úspěchu, když na začátku května 2011 provedly operaci v Pákistánu, při které vojáci zabili hledaného teroristu Usámu bin Ládina.

Snaha o zrychlení výstavby ASF – cíl 300 000 vojáků a policistů.

2014 – konec mise NATO, přítomnost výcvikovými komponenty. Následná mise Resolut Support od 2015 – 13 000 vojáků, z toho 7 000 USA.

Cíle

1. Vyškolení ANSF pro tvorbu rozpočtů a dlouhodobé plánování
2. Transparentnost - poradenství ministerstvům vnitra a obrany v procesech vnitřní kontroly a transparentnosti
3. Právní stát - výcvik ANSF k respektování vlády práva, ústavy a dodržování mezinárodních závazků
4. Budování sil - pomoc afghánským silám ve výcviku, náboru a přípravě profesionální armády
5. Výstavba kapacit pro logistiku a údržbu - podpora pro budoucí soběstačnost bezpečnostních složek v oblasti technického zázemí
6. Strategické a politické plánování - rozvoj schopností vytvářet strategie a postupy použitelné bezpečnostními složkami
7. Příprava zpravodajských služeb - zajištění efektivního využívání zpravodajských informací a rozvoj zpravodajských schopností
8. Strategická komunikace - úsilí sjednotit afghánské představitele v komunikaci s vlastními úřady i veřejností

Od roku 2001 do roku 2019 zahynulo přes 66 000 afghánských vojáků a policistů.

Ztráta 3600 koaličních vojáků, 2448 připadá na americké vojáky.

Talibán ztratil kolem 85 000 bojovníků.

Další literatura